

Nem a mi kutyánk kölke

Pekker Bernadett nem a „mi kutyánk kölke”. Témaválasztásában és módszerhasználatában nem a bevett pedagógiai eszköztárat és terepeket használja, hanem bátran lép ki az iskola falai közül a nem formális és informális tanulás olyan tereire, mint a pláza, és hasonlóképp bátran használ kevésbé bevett módszereket (néha túl bátran is: a megfigyelések és a megkérdezések mögött sincs mindig szigorú fogalmi apparátus).

Mondhatnánk ugyanis – némiképp cinikusan – hogy a téma a plázakövön hever. Az 1996-os első plázanyitás óta alig született szakirodalom a témában, de semmiképp nem fontosságának megfelelő nagyságrendű. Pedig, ha meg akarjuk ismerni a fiatalokat, értenünk kellene, hogy a szabadidős közeg a posztmodern társadalomban a család és az iskola mellé egyenrangú partnereként felzárkózó szocializációs tér, és a kortárscsoportok szerveződésének, jellegzetességeinek, működésmódjának, esetleges hiányának(!) megértése elengedhetetlen. Ennek pedig jellegzetes része – de akár szimbolikus tere is – a pláza.

A posztmodern társadalom általános dilemmája, hogy van-e értelme az állandó változtatásoknak kitett jelenségek pillanatfelvételszerű, nem trend jellegű tudományos leírásának. Hiszen a ma leírtak holnapra talán már érvényüket veszítik (pl. a vasárnapi boltzár esete). A szerző igenlő választ **adva** erre (s ezzel egyet is érthetünk), a kötetben átfogó plázakörképet **adva** bemutatja a plázatípusokat és a plázatörténetet, elemzi a korábbi nemzetközi és hazai plázakutatásokat, és – bár meglehetősen röviden, de – kitér a különféle szabadidő-értelmezésekre is. Hiányzó elméleti része a kötetnek ugyanis, hogy a szerző csak bemutatja, sőt csak részben mutatja be, de nem elemzi a szabadidő modern és posztmodern értelmezéseit, a maradékidő és a tevékenységalapú megközelítést, a free time és leisure time, mennyiségi és minőségi idő közötti különbségtételt.

A szerző összevetésre alkalmas módon gyűjtötte össze a budapesti plázák adatait, de némiképp többet ígér, mint amit ad. Arról ugyanis kevés szó esik, hogy mit jelent a hagyományos művelődési ház fogalma és miképp veszik át szerepüket (s vajon valóban átveszik-e?) a plázák. Emellett hiányoznak az irodalom feldolgozásában az ismertetésnél mélyebb kritikai elemző elemek, és csekély gazdasági háttérrel ad a plázavilágnak, holott azok, eredetüket tekintve, profitorientált vállalkozások.

Erénye a munkának, hogy megpróbálja sokféle szempontból, többféle diszciplináris nézőpontból vizsgálni a jelenséget, sőt kifejezetten támogatandó, hogy a módszerek között az egyébként méltatlanul ritkán használt megfigyelés módszerére alapoz, bár ennek módszertani leírása igen csekély. Ugyancsak fontos, hogy a szerző alkalmazottakkal is interjúzott, ám a vezetőikkel, általában az aktorokkal való interjúkig nem jut el, így a szándékok megismerésére kevesebb módot ad. Sajnálatos módon a megfigyelésekből kimaradt a hétköznapiak délelőtti, így nem tudjuk meg, hogy a pláza az iskolakerülés tere-e. S kérdéseket vet fel a megfigyelés során megállapított életkor problematikája is. milyen kérdést?

A pláza – mint szabadidős fellegrár, a posztmodernitás jelképe – azért is szimbólum, mert az első magyarországi plázanyitás óta eltelt húsz évben olyannyira kevés figyelem fordult irányukba, hogy mire elkezdtek kutatni az ott előforduló fiatalokat, szokásait, az őket megcélzó tereket, addigra azok kiürültek (a szerző sem találja a fiatalokat igazán). S ez a másik hiányzó eleme a kötetnek. Elemzi a teret, amit vizsgál, de alig (három oldal erejéig) elemzi csak az alanyt, akiről beszél. Vajon milyenek, kik a mai fiatalok? Egybevágó-e a kutatások a mindennapi tapasztalatokkal? Ha nem, vajon a mi szemüvegünk nem elég éles vagy a kutatások fókusza tévesztett célt? Ha ugyanis egy ilyen elemzés része lett volna a dolgozatnak? kötet? könyv?, eljuthattunk volna addig a következtetésig, hogy a fiatalok azért nincsenek a plázában, mert a plázaláz óta az Y generációból Z generáció lett, a plázacicából screenager, aki a kutatási adatok szerint (l. pl. Magyar Ifjúság 2012) nem a plázában csatangol, hanem a világhálón, nem a központban van, hanem leginkább otthon ül a képernyő előtt.

A kötet szerkezete, stílusa, „bizonyítási vágya” mind-mind arról árulkodik, hogy még nem sikerült teljes mértékben a könyvszerző szerepébe helyezkedni. De elsőkötetes, huszonéves szerzőként miért is kellett volna maradéktalanul megfelelni ezen elvárásnak? Ezért tehát nem lesajnáló

pillantások, hanem megbecsülés illeti a szerzőt, aki a nagy pedagógiai műhelyek akolmelege helyett és nélkül önálló intellektuális felfedezőútra indult. Pekker Bernadettől senki sem mondta volna meg, hogy a mi kutyánk kölke. És ez teszi különösen szimpatikussá őt. A szellemi kalandról pedig olvasóként azt mondanám: megérte.

Pekker Bernadett (2015): *A pláza mint a XXI. század művelődési háza?* Magyar Pedagógiai Társaság, Pécsi Tudományegyetem Illyés Gyula Kar Gyermek kultúra Kutatócsoport, Szekszárd–Budapest.

Dr. habil. Nagy Ádám István
egyetemi docens
Selye János Egyetem
Neveléstudományi Tanszék
nagyadam@excenter.eu

Cím, ahová az Iskolakultúra postázhat?: 1158 Adria u. 69.